

**Анализ на данните за нотификациите по системата за бързо
предупреждение за храни и фуражи (RASFF), свързани със
измамите с храни за 2020 г.**

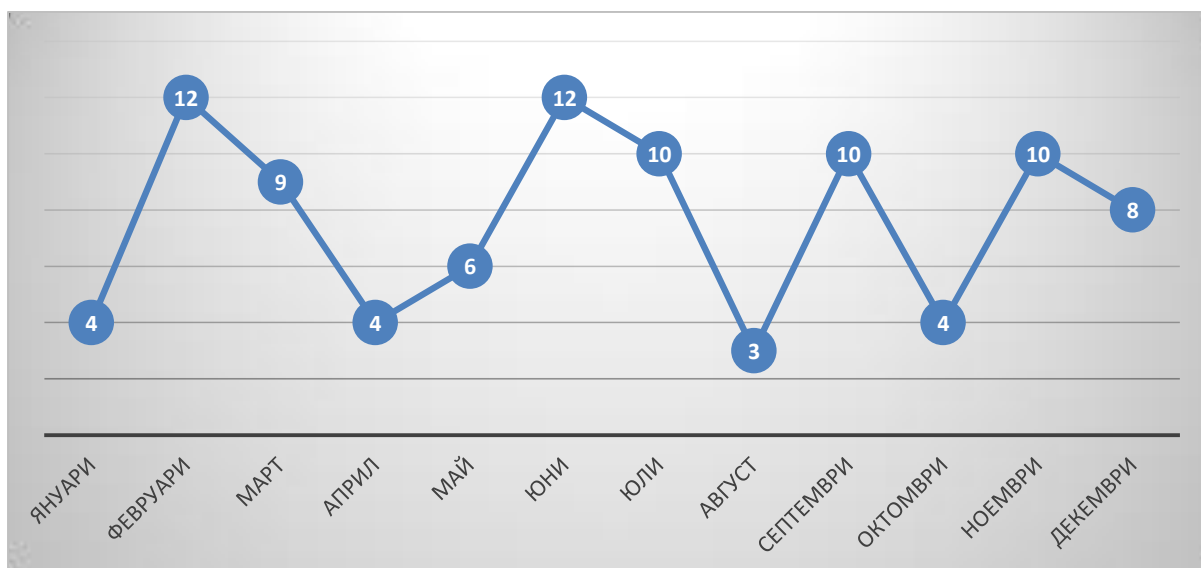
Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF), управлявана от Европейската Комисия и включваща държавите членки и Европейския орган по безопасност на храните (EFSA), е създадена с Регламент (ЕО) № 178/2002. Тя има за цел да осигури на органите, контролиращи храните и фуражите, ефективна обмяна на информация, относно рисковете и мерките, които са взети или предстои да бъдат взети, за овладяването на тези рискове.

В настоящия материал са проследени данните от RASFF, засягащи **измамите с храни като опасност** за 2020 година.

Общият брой на нотификациите, отнасящи се за измами с храни за посочения период са **92 броя (спрямо 115 за 2019 г., което означава 20% намаление на броя нотификации на годишна база)**.

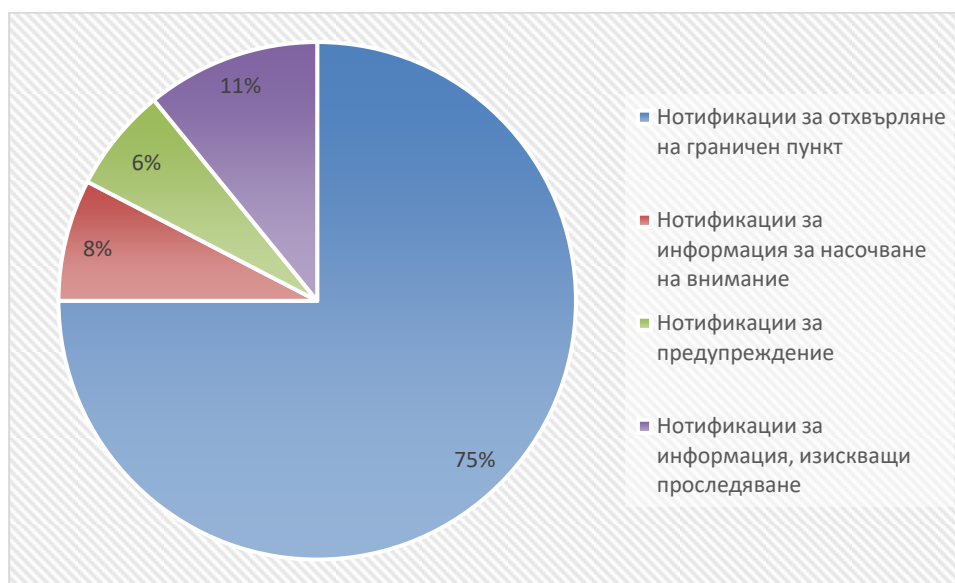
На **Фигура 1** е показана тенденцията на броя на нотификациите за **2020** година.

От разпределението на нотификациите през различните месеци не може да бъде изведена определена тенденция, като прави впечатление, че през някои месеци нотификациите са в пъти повече, в сравнение с други – например през февруари, юни, юли, септември и ноември са три до четири пъти повече в сравнение с месеците януари, април, август и октомври.

Фигура 1. Брой нотификации, относно измами с храни за 2020 г.

Резултатите за видовете нотификации в RASFF относно измамите с храни, са представени на **Фигура 2**. Най-голям е дялът на нотификациите за отхвърляне на граничен пункт (**69 броя**), последвани от нотификациите за информация, изискващи проследяване (**7 броя**), нотификациите за информация за насочване на внимание (**10 броя**) и нотификации за предупреждение (**6 броя**). На фигура 2 е представено процентното съотношение между четирите вида нотификации, отнасящи се за измами с храни през 2020 г.

Фигура 2. Видовете нотификации в RASFF относно измами с храни

Нотификации за отхвърляне на граничен пункт – 69 броя нотификации.

Категория храни	Бр.	Предмет на нотификацията и страна на произход
Ядки, продукти от ядки и семена	15	Липса на здравни сертификати за чипс от сусам и фъстъци и фъстъчени бонбони от Индия; Некоректни здравни сертификати за шам-фъстъци от Иран; Липса на заверен аналитичен доклад за семена от черен сусам от Индия; Опит за нелегален внос на различни хранителни продукти и кожи от Гана; Опит за незаконен внос и липса на здравен сертификат за фъстъци и фъстъчено масло от Гана; Опит за незаконен внос на сушен боб и семена от пълеш от Нигерия; Некоректни здравни сертификати за печени лешници от Турция, липса на документи за внос за шоколадови блокчета с шам-фъстък и лешници от Турция.
Плодове и зеленчуци	14	Некоректни документи за сушени кайсии, сушени смокини, орехи и сушени лимонови резенчета от Турция; Опит за незаконен внос на замразени зелени люти чушки от Индия; Опит за незаконен внос на сух боб от Нигерия; Некоректни здравни сертификати за боровинки от Беларус; Опит за незаконен внос на замразени плодове от <i>Solanum sessiliflorum</i> от Перу; Отсъствие на здравен сертификат за листата на бетел от Индия; Некоректни здравни сертификати за <i>Cantharellus cibarius</i> от Русия.
Риба и рибни продукти	13	Опит за нелегален внос на пушена риба и скариди от Гана и Нигерия; Неподходящи здравни сертификати за замразена пясъчна змиорка от Китай; Опит за незаконен внос на „хайвер“ от морски таралеж от Мароко; Некоректни здравни сертификати за замразени филета <i>Genypterus capensis</i> от Намибия
Билки и подправки	6	Липса на заверен аналитичен доклад и липса на здравни сертификати за лют червен пипер, подправки и люти чушки от Индия; Липса на заверен аналитичен доклад за индийско орехче от Индонезия, през Сингапур.
Какао и какаови продукти, кафе и чай	5	Липса на здравни сертификати за капучино и лате от Турция; Опит за незаконен внос на продукти, съдържащи млечни продукти от неоторизирана държава – Гана, в шоколадови яйца от Турция
Други хранителни продукти / смесени	5	опит за нелегален внос на пушена риба, пушени скариди, фъстъчено масло и фъстъци от Гана; Отсъствие на здравен сертификат за паста за супа мисо от Китай; Опит за нелегален внос на различни хранителни стоки от Гана; Опит за незаконен внос на млечни, рибни и ядкови продукти от Гана.
Мазнини и масла	3	Опит за нелегален внос на различни хранителни продукти и кожи от Гана
Ракообразни и продукти от тях	2	Некоректни здравни сертификати за калмари от Перу
Месо и месни продукти (различни от домашни птици)	2	Опит за незаконен внос на пушени пилешко и риба от Гана и съдържание на бензо-А-пирен и полициклични ароматни въглеводороди в пушено пилешко от Гана
Сладкарски изделия	1	Липса на здравен сертификат за смокини с шоколадово покритие от Турция
Ракообразни и продукти от тях	1	Опит за незаконен внос на раци от Нигерия
Диетични храни, хранителни добавки, обогатени храни	1	Фалшифициране на хранителни добавки, съдържащи витамин D3 и B5 (липса на витамини в продукта) от Китай
Хранителни добавки и ароматизанти	1	Некоректни здравни сертификати за гума гуар на прах от Индия

При 59 нотификации за отхвърляне на граничен пункт рискът за консуматора е определен като незначителен, при 5 рискът е сериозен, а при други 5 – рискът е класифициран като неопределен.

Нотификации за предупреждение – 6 броя.

Категория храни	Бр.	Предмет на нотификацията и страна на произход
Диетични храни, хранителни добавки, обогатени храни	4	Неоторизирана хранителна добавка, съдържаща лекарствен продукт - панкреатин от Канада и Великобритания; Внос на неразрешен анаболно-андрогенен стероид (4,9-естрадиен-3,17-дион) в хранителна добавка от САЩ; Забранено вещество йохимбин и неоторизирана нова хранителна съставка <i>Rauwolfia canescens</i> в хранителна добавка, предлагана за продажба онлайн.
Какао и какаови продукти, кафе и чай	1	Пиролизидинови алкалоиди в различни билкови чайове и неоторизирано пускане на пазара на билков чай, съдържащ сена (<i>Cassia angustifolia</i> 95%) от Португалия, произведен в Испания.
Други хранителни продукти / смесени	1	Незаконен внос и неподходящи органолептични характеристики (мирис на бензин) на кафяв фасул от Нигерия през Нидерландия.

При 2 нотификации за предупреждение рискът за консуматора е класифициран като сериозен, а при 4 е неопределен.

Нотификации за информация, изискващи проследяване – 10 броя.

Категория храни	Бр.	Предмет на нотификацията и страна на произход
Черупчести мекотели и продукти от тях	1	Отсъствие на здравен документ за миди и стриди на прах от Нова Зеландия
Какао и какаови продукти, кафе и чай	1	Неоторизирана нова хранителна съставка канабидиол (CBD) в шоколад, предлаган за продажба онлайн
Сладкарски изделия	1	Неразрешено пускане на пазара на бонбони, съдържащи екстракт от листа на кока от Чешката република, през Италия
Диетични храни, хранителни добавки, обогатени храни	4	Неоторизирана нова хранителна съставка канабидиол (CBD) в хранителни добавки, предлагани онлайн; Неразрешено пускане на пазара на листа от нийм (<i>Azadirachta indica</i>) от Индия, през Полша; Твърде висок очакван прием на пиперин ($\geq 1,75$ mg/ден) от хранителна добавка, предлагана онлайн;
Хранителни добавки и ароматизанти	1	Неоторизирано пускане на пазара на хранителен ензим от Германия, произведен в Мексико
Месо и месни продукти	1	Нелегален внос на свинско и други животински продукти от Китай през Германия

Категория храни	Бр.	Предмет на нотификацията и страна на произход
(различни от домашни птици)		
Ядки, продукти от ядки и семена	1	Измама (фалшива документация) с документи – непълни записи за проследяване на органични слънчогледови семена от неизвестен произход

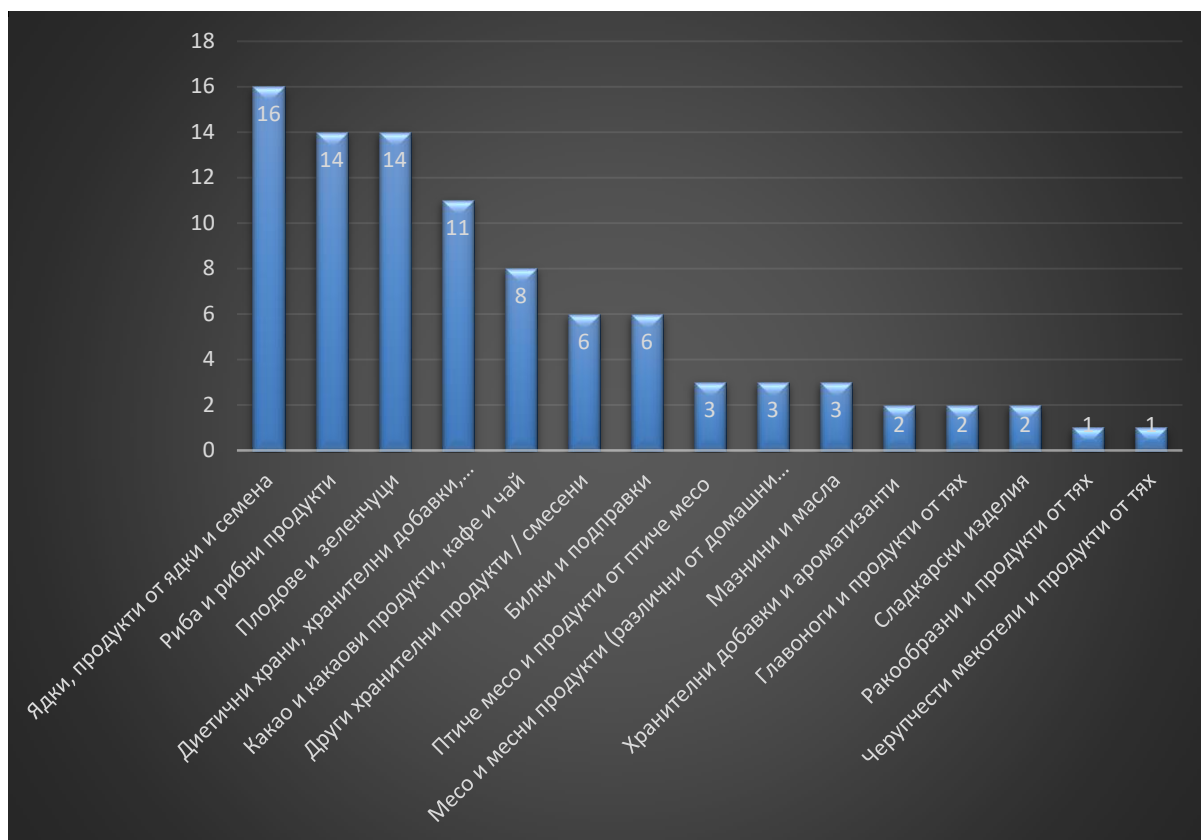
При 7 от 10 броя нотификации за информация за насочване на внимание, рискът за консуматора е класифициран като сериозен, а при 3 нотификации е определен като незначителен.

Нотификации за информация за насочване на внимание – 7 броя.

Категория храни	Бр.	Предмет на нотификацията и страна на произход
Какао и какаови продукти, кафе и чай	1	Забранена съставка ефедра в билкови чайове, предлагани онлайн.
Диетични храни, хранителни добавки, обогатени храни	2	2,4-динитрофенол (DNP), предлаган за продажба онлайн; Неоторизирано пускане на пазара на хранителна добавка, съдържаща панкреатин от САЩ през Обединеното кралство.
Риба и рибни продукти	1	Износ на обявени за негодни за консумация от човека на замразени предварително сварени филета и парченца риба тон от Испания.
Месо и месни продукти (различни от домашни птици)	2	Неразрешено пускане на пазара на конско месо от Полша.
Птиче месо и продукти от птиче месо	1	Отсъствие на здравен документ за замразена печена патица от Китай.

Рискът за консуматора в тази категория е класифициран като сериозен за 3 броя, неопределен за 1 брой от нотификациите и незначителен за 3 броя нотификации.

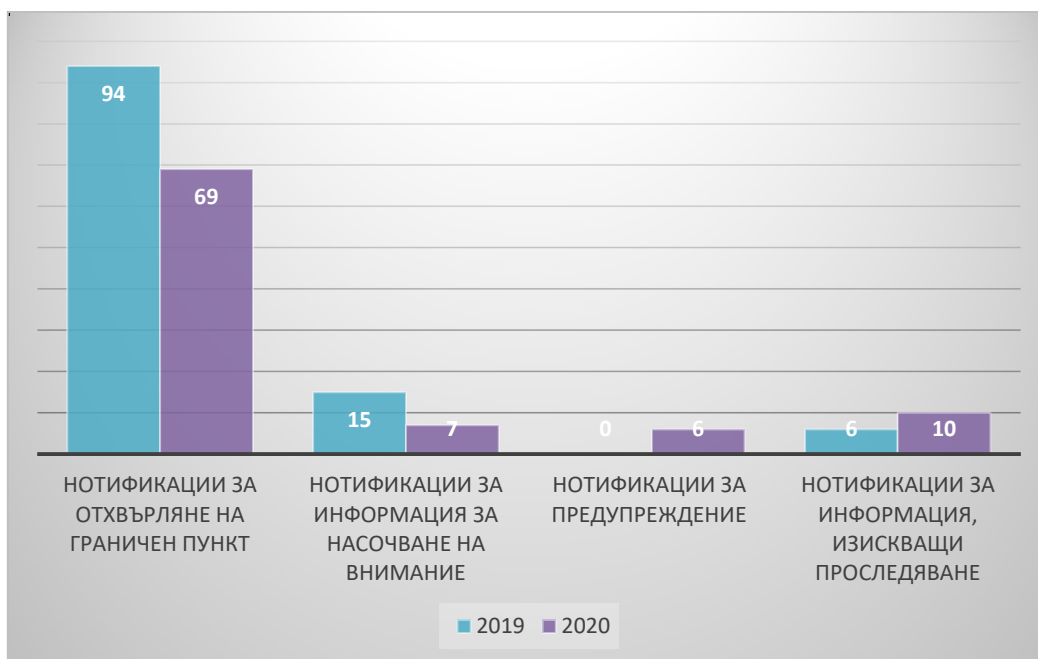
На следващата графика са представени нотификациите по отношение на измами с храни за 2020 г. разпределени по категории храни така, както е прието да се отбелязват в системата RASFF, съгласно системата за категоризация на храните FoodEx 2.

* * *

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо същия период на 2019 г.

За 2019 година, общият брой на нотификациите, отнасящи се за измами с храни е **115 броя**. От тях най-голям брой са нотификациите за отхвърляне на граничен пункт (**94 броя**), следвани от нотификациите за насочване на внимание (**15 броя**) и от нотификациите, изискващи проследяване (**6 броя**), като липсват нотификации за предупреждение (**0**). Данните в сравнителен план спрямо 2020 г. са представени на **Фигура 3**.

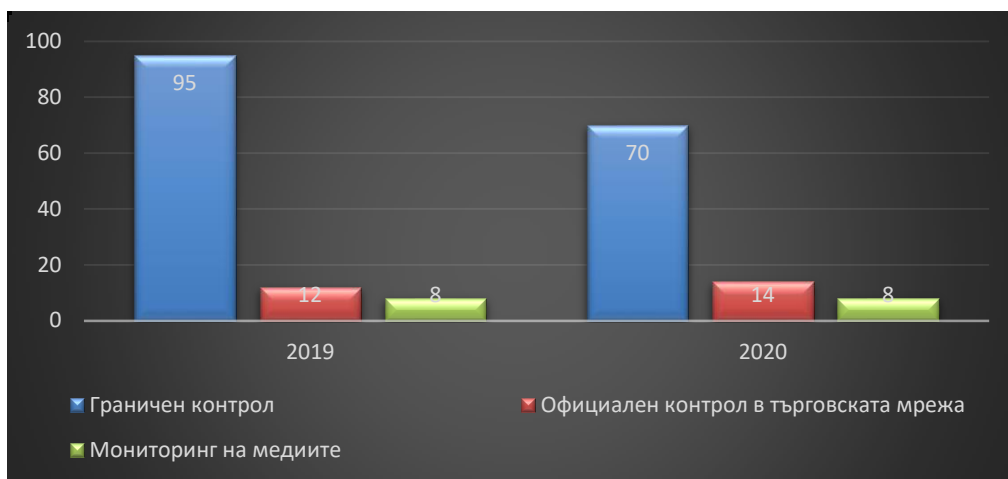

Фигура 3. Брой нотификации по тип в сравнителен аспект за 2019 и 2020 г

По отношение на класификацията на риска – и през двете години, при по-големия брой нотификации, рискът е класифициран като незначителен, като прави впечатление сравнително еднаквото съотношение между трите категории риск при нотификациите за двете години (сравнително представяне на следната таблица):

Оценка на риска/година	2019	2020
Общ брой нотификации	115	92
Сериозен риск	9 (7.83%)	10 (10.87%)
Незначителен риск	95 (82.61%)	65 (70.65%)
Неопределен риск	11 (9.57%)	17 (18.48%)

От следващата диаграма (фигура 4) се вижда разпределението на нотификациите по отношение на тяхното основание. Прави впечатление сравнително еднаквите пропорции между трите групи нотификации в рамките на двегодишен период. Подобна тенденция на сравнително еднакви тенденции се забелязва и в горната таблица по отношение на оценката на риска от нотифицираните като измама храни за 2019 и 2020 г.

Фигура 4. Разпределение на нотификациите по отношение на тяхното основание

* * *

Нотификации за България

За отчетния период (2020 г.), България е била засегната по общо **една нотификация** в категорията „Плодове и зеленчуци“:

- липса на здравен сертификат за сушени смокини от Турция. Нотификация за отхвърляне на граничен пункт; оценка на риска: *незначителен риск*.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2019 г.

През 2019 г., България не е била засегната страна по нито една нотификация по отношение на измами с храни.

* * *

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от RASFF за 2020 г. относно нотификации за измами с храни, могат да се направят следните изводи:

1. Наблюдава се тенденция към намаляване на броя на нотификациите за отчетния период на 2020 г., спрямо същия период на 2019 г.;
2. Най-често нотификациите по отношение измами с храни са нотификации за отхвърляне на граничен пункт и в значителна степен по-малко са нотификациите за предупреждение;
3. Отчетена е особеност по отношение на оценката на риска – в рамките на две години процентът на нотификациите с оценка „сериозен риск“ представляват до 10 % от общия брой нотификации за измами с храни;
4. По отношение на нотифицираните продукти най-много нотификации се отнасят до четири категории продукти, които заедно представляват близо 60% от всички нотификации. Това са: „Ядки, продукти от ядки и семена“, „Риба и рибни продукти“, „Плодове и зеленчуци“, „Диетични храни, хранителни добавки, обогатени храни“;
5. Докладваните нотификации по отношение на измами с храни са главно с произход от Гана, Турция, Нигерия, Китай, Индия;
6. Прави впечатление наличието на нови храни, обект на нотификации по отношение на измами с храни;
7. При 8,7% от нотификациите относно измами с храни става въпрос за нерегламентирана онлайн търговия, като основанието за тези нотификации е мониторинг на медиите;
8. Предвид големите обеми търговия на хранителни стоки и продукти от страна на ЕС и в сравнение с други групи опасности по агро-хранителната верига, съобщавани по системата RASFF, относителният брой на нотификациите по отношение измами с храни е сравнително малък, като тенденциите в рамките на 2-годишен период са в голяма степен сходни. Това може да е указател за заостряне на вниманието и повишаване на капацитета на официалните институции за установяване на евентуални, неразкрити до момента практики за хранителни измами.

Други информации в областта на измамите с храни, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за

София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
rhv.government.bg, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

Георги Балджиев,

главен експерт в дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“ при
ЦОРХВ

02.04.2021 г.